

ЛЬВІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

Кафедра фізичної терапії та ерготерапії

**ПРОГРАМА
навчальної дисципліни**

**«ФІЗИЧНА ТЕРАПІЯ
ПРИ ОНКОЛОГІЧНИХ ЗАХВОРЮВАННЯХ»**

підготовки магістра

галузь знань 01 Освіта

спеціальність **227 «фізична терапія, ерготерапія»**

факультет фізичної терапії та ерготерапії

Львів 2018

Навчальна програма з дисципліни «*Фізична терапія при онкологічних захворюваннях*» для студентів спеціалізації **фізична терапія, ерготерапія** за спеціальністю 227 **фізична терапія, ерготерапія**

X с. (денна форма навчання), IX-X с. (заочна форма навчання)

Розробник: доцент, к. фіз. вих. Бас О.А.

Навчальна програма затверджена на засіданні кафедри фізичної терапії та ерготерапії

Протокол від . “29”серпня 2018 року №_1_

Завідувач кафедри **фізичної терапії та ерготерапії**

(Мазепа М.А.)

(підпис)

(прізвище та ініціали)

Навчальна програма затверджена на засіданні Ради факультету фізичної терапії та ерготерапії
Протокол від. “___” _____ 20__ року № ___

Голова _____

(підпис)

(_____)

(прізвище та ініціали)

Навчальна програма затверджена на засіданні Ради факультету ПК ПП ПЗО

Протокол від. “___” _____ 20__ року № ___

Голова _____

(підпис)

(_____)

(прізвище та ініціали)

© _____, 20__ рік

© _____, 20__ рік

ВСТУП

Програма вивчення навчальної дисципліни за вибором «*Фізична терапія при онкологічних захворюваннях*» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки *магістр* спеціальності 227 «*Фізична терапія, ерготерапія*».

Предметом вивчення навчальної дисципліни є засоби і методи фізичної терапії.

Міждисциплінарні зв'язки: дисципліна тісно пов'язана із іншими науками медико-біологічного циклу: анатомією, фізіологією, патологічною анатомією, патологічною фізіологією, пропедевтикою та семіотикою внутрішніх захворювань, онкологією, лікувальною фізичною культурою, фізіотерапією, масажем, а також з теорією та методикою фізичного виховання, біомеханікою.

Програма навчальної дисципліни складається з таких змістових модулів:

1. Особливості розвитку онкологічних захворювань, їх діагностика та сучасні тенденції лікування
2. Сучасні тенденції фізичної терапії та ерготерапії при онкологічних захворюваннях
3. Особливості побудови реабілітаційної програми при онкологічних захворюваннях різної локалізації
4. Практичне застосування засобів та методів фізичної терапії при клінічних проявах онкологічних захворюваннях різної локалізації, та ускладненнях після проведеного лікування

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. *Метою* викладання навчальної дисципліни «*Фізична терапія при онкологічних захворюваннях*» є набуття студентами теоретичних знань та практичних навичок для оцінки та корекції стану хворих з онкологічними захворюваннями.

1.2. Основними *завданнями* вивчення дисципліни «*Фізична терапія при онкологічних захворюваннях*» є навчити студентів застосовувати набуті знання з даного предмету для реабілітаційного обстеження хворих при онкологічних захворюваннях та згідно даних обстеження складанню програми фізичної терапії та ерготерапії, а саме: розробити і вміти корегувати програму фізичної терапії та ерготерапії з використанням сучасних реабілітаційних засобів, оцінити вплив фізичної терапії за одноразове заняття та курс лікування хворих при різних онкологічних захворюваннях.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати:

1. анатомію, етіологію та клініку захворювання,
2. особливості і принципи обстеження та лікування осіб з онкологічними захворюваннями,
3. загальні основи фізичної терапії та ерготерапії для осіб з онкологічними захворюваннями різної локалізації.

Вміти:

1. провести реабілітаційне обстеження та на його основі сформулювати реабілітаційний діагноз;

2. попередити розвиток загострень, ускладнень та рухових порушень після проведеного основного лікування та при застосуванні засобів фізичної терапії та ерготерапії;

3. здійснити підбір та обґрунтувати застосування тих чи інших засобів фізичної терапії та ерготерапії при онкологічних захворюваннях, враховуючи показання та протипоказання,

4. вміти розробити цілісну індивідуальну програму фізичної терапії та ерготерапії для осіб з онкологічними захворюваннями різної локалізації.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 90 годин / 3 кредити ECTS.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 1

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ОНКОЛОГІЧНИХ ЗАХВОРЮВАНЬ, ЇХ ДІАГНОСТИКА ТА СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ЛІКУВАННЯ

Тема 1. СУТНІСТЬ ПУХЛИННОГО ПРОЦЕСУ. КЛАСИФІКАЦІЇ ЗЛОЯКІСНИХ ПУХЛИН

Сутність і значення предмету. Визначення понять «пухлина», «злоякісна пухлина», «метастаз». Особливості виникнення та поширення пухлинного процесу.

Тема 2. РІЗНОВИДИ ТА КЛАСИФІКАЦІЇ ДОБРОЯКІСНИХ ПУХЛИН

Визначення понять «доброякісна пухлина». Характеристика доброякісних пухлин різної локалізації. Сучасні класифікації та клінічні прояви доброякісних пухлин.

Тема 3. ШКІРНІ ОЗНАКИ ОНКОЗАХВОРЮВАНЬ ТА ПЕРЕДПУХЛИННИХ СТАНІВ

Шкірні ознаки та передпухлинні захворювання: етіологія та патогенез, особливості перебігу. Фактори та особливості виникнення та проявів пухлинного процесу.

Тема 4. СУЧАСНІ МЕТОДИ ДІАГНОСТИКИ ПРИ ПІДОЗРІ НА ПУХЛИНУ

Поняття про фізикальне обстеження та самообстеження лімфовузлів та молочних залоз, особливості та сучасні методи діагностики при підозрі на пухлину.

Тема 5. ЗАГАЛЬНІ ПРИНЦИПИ ТА МЕТОДИ ЛІКУВАННЯ ОНКОЛОГІЧНИХ ЗАХВОРЮВАНЬ

Загальні принципи та методи лікування онкологічних захворювань. Особливості застосування та ускладнення після хіміо-, променевої терапії та хірургічного лікування.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ФІЗИЧНОЇ ТЕРАПІЇ ТА ЕРГОТЕРАПІЇ ПРИ ОНКОЛОГІЧНИХ ЗАХВОРЮВАННЯХ

Тема 6. ОСОБЛИВОСТІ ФІЗИЧНОЇ ТЕРАПІЇ ТА ЕРГОТЕРАПІЇ ПРИ ОНКОЛОГІЧНИХ ЗАХВОРЮВАННЯХ

Особливості реабілітації при онкологічних захворюваннях, складові й структура реабілітаційного процесу, етапи та періоди фізичної терапії. Особливості роботи з МКФ. Принципи побудови реабілітаційних програм для онкохворих.

Тема 7. РЕАБІЛІТАЦІЙНЕ ОБСТЕЖЕННЯ ПАЦІЄНТІВ ПРИ ОНКОЛОГІЧНИХ ЗАХВОРЮВАННЯХ

Особливості проведення реабілітаційного обстеження пацієнтів при онкологічних захворюваннях різної локалізації. Сучасні методи та інструменти реабілітаційного обстеження.

Тема 8. ЗАСОБИ ФІЗИЧНОЇ ТЕРАПІЇ ПРИ УСКЛАДНЕННЯХ В НАСЛІДОК ОНКОЛОГІЧНИХ ЗАХВОРЮВАНЬ ТА ЇХ ЛІКУВАННЯ. РІЗНОВИДИ ТА ОСОБЛИВОСТІ.

Різновиди, класифікації та характеристика застосування засобів фізичної терапії при ускладненнях в наслідок лікування онкологічних захворювань. Показання та протипоказання

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3

ОСОБЛИВОСТІ ПОБУДОВИ РЕАБІЛІТАЦІЙНОЇ ПРОГРАМИ ПРИ ОНКОЛОГІЧНИХ ЗАХВОРЮВАННЯХ РІЗНОЇ ЛОКАЛІЗАЦІЇ

Тема 9. ОСНОВНІ ЗАСОБИ ФІЗИЧНОЇ ТЕРАПІЇ ПРИ УСКЛАДНЕННЯХ В НАСЛІДОК ОНКОЛОГІЧНИХ ЗАХВОРЮВАНЬ ТА ЇХ ЛІКУВАННЯ

Класифікація основних засобів фізичної терапії, які застосовують при онкологічних захворюваннях та при типових ускладненнях від проведеного лікування. Принципи використання фізичних вправ. Характеристика та філософія мануального лімфодренажу за Воддером та мануального самолімфодренажу. Кінезотейпування та бандажування, методичні особливості застосування.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 4

ПРАКТИЧНЕ ЗАСТОСУВАННЯ ЗАСОБІВ ФІЗИЧНОЇ ТЕРАПІЇ ПРИ КЛІНІЧНИХ ПРОЯВАХ ОНКОЛОГІЧНИХ ЗАХВОРЮВАННЯХ РІЗНОЇ ЛОКАЛІЗАЦІЇ, ТА УСКЛАДНЕННЯХ ПІСЛЯ ПРОВЕДЕНОГО ЛІКУВАННЯ

Тема 10. ДОДАТКОВІ ЗАСОБИ ФІЗИЧНОЇ ТЕРАПІЇ ПРИ УСКЛАДНЕННЯХ В НАСЛІДОК ОНКОЛОГІЧНИХ ЗАХВОРЮВАНЬ ТА ЇХ ЛІКУВАННЯ

Симптоматика та клінічні прояви пухлин різної локалізації. Особливості побудови програми фізичної терапії та ерготерапії на основі медичного діагнозу та даних реабілітаційного обстеження.

Практичне застосування та демонстрація засобів фізичної терапії відповідно до основного та реабілітаційного діагнозу. Методичні особливості

проведення реабілітаційного обстеження та підбору засобів фізичної терапії та ерготерапії.

Рекомендована література

Основна:

1. Бас О. А. Фізична реабілітація жінок другого зрілого віку після мастектомії в післяопераційному періоді : автореф. дис. ... канд. наук з фіз. виховання та спорту : [спец.] 24.00.03 "Фізична реабілітація" / Бас Ольга Андріївна ; ЛДУФК. – Львів, 2011. – с. 20.
2. Білинський Б. Т. Онкологія : [підручник] / Б. Т. Білинський, Н. А. Володько, А. І. Гнатишак. – Київ : Здоров'я, 2004. – 528 с.
3. Грушина Т. И. Реабилитация в онкологии: физиотерапия. – Москва : ТЭОТАР-Медиа, 2006. – С. 46–59.
4. Дрижак В. І. Рак молочної залози : [навч. посіб.] / В. І. Дрижак, М. І. Домбрович. – Тернопіль : Укрмедкнига, 2005. – 152 с.
5. Клиническое руководство по кинезиологическому тейпированию / под ред. М. С. Касаткина, Е. Е. Ачкасова. – Москва, 2017. – 336 с.
6. Клінічна онкологія : навч. посіб. / В. А. Коссе, І. М. Бондаренко, В. Є. Машталер [та ін.] ; за ред. проф. В. А. Коссе, д.м.н. І. М. Бондаренко. – Дніпропетровськ : Арт-прес 2002. – 240 с.
7. Макарова В. С. Комплексная физическая противоотечная терапия в лечении лимфедем. Медицинская технология / Макарова В. С., Выренков Ю.Е. – Москва : Лимфа, 2014. – 120 с.
8. Медсестринство в онкології : підручник / Л. М. Ковальчук, О. М. Парійчук, І. І. Романишин [та ін.] ; за ред. Л. М. Ковальчука. – Київ : Медицина, 2013. – 512 с.
9. Мика К. Реабилитация после удаления молочной железы / пер. с польск. – Москва : Мед. литература, 2008. – 144 с.
10. Мухін В. М. Фізична реабілітація : підручник / В. М. Мухін. – Київ : Олімпійська література, 2005. – 470 с.
11. Одинець Т. Фізична реабілітація жінок з постмастектомічним синдромом : монографія / Тетяна Одинець. – Львів : ЛДУФК, 2017. – 400 с.
12. Реабилитация онкологических больных / под ред. В. Н. Герасименко. – Москва : Медицина, 1988. – 272 с.
13. Lymphedema Management: The comprehensive Guide for Practitioners 2-E, by J. E. Zuther. Thieme, 2009.

Допоміжна:

14. Бас О. Алгоритмізація процесу фізичної реабілітації жінок прооперованих з приводу онкопатології молочної залози / Ольга Бас // Фізична культура,

- спорт та здоров'я нації : зб. наук. пр. Вінницького держ. пед. ун-ту імені Михайла Коцюбинського. – Вінниця, 2014. – Вип. 18, т. 2. – С. 271–277.
15. Бас О. Маркетинг як важлива складова активізації розвитку фізичної реабілітації в Україні / О. Бас, М. Бас-Юрчишин // Економіко-соціальні відносини в галузі фізичної культури та сфери обслуговування : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. – Львів, 2017. – С. 50–52.
 16. Бас О. А. Програма фізичної реабілітації жінок після мастектомії і відповідно до періодів відновлення / Бас О.А. // Науковий часопис Нац. пед. ун-ту ім. М. П. Драгоманова. Серія 15, Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт) : [зб. наук. пр.]. – Київ, 2017. – Вип. 5К (86) 17. – С. 29–31.
 17. Бас О. Реабілітаційне обстеження жінок після мастектомії / Ольга Бас // Молода спортивна наука України : зб. наук. пр. з галузі фіз. культури та спорту. – Львів, 2008. – Вип. 12, т. 3. – С.22 – 25.
 18. Бас О. А. Реабілітація жінок після мастектомії / Бас О. А. // Фізична реабілітація – здобутки, проблеми, перспективи : матеріали Всеукр. наук. конф. – Львів, 2009. – С. 10–14.
 19. Грушина Т. И. Лечебная физкультура при постмастэктомическом отеке / Грушина Т. И. // Советская медицина. – 1991. – № 4. – С. 93–94.
 20. Дитяча онкологія : підручник / за ред. О. С. Дудніченка, Г. І. Климнюка. Харків : Факт, 2013. – 400 с.
 21. Клюйков А. И. Тейпирование и применение кинезиотейпа в спортивной практике : метод. пособие / А. И. Клюйков. – Москва : РАСМИРБИ, 2009. – 140 с.
 22. Маркс В. О. Ортопедическая диагностика : руководство-справочник / В. О. Маркс. – Таганрог : Прогрес, 2001. – 512 с.
 23. Медицинская реабилитация : руководство для врачей / под ред. В. А. Епифанова. – 2-е изд., испр.и доп. – Москва : МЕДпресс-информ, 2008. – 352 с.
 24. Музика Ф. В. Анатомія людини : навч. посіб. / Музика Ф. В., Гриньків М. Я., Куцериб Т. М. – Львів : ЛДУФК, 2014. – 360 с.
 25. Одинець Т. Є. Теоретико-методологічні засади фізичної реабілітації жінок з постмастектомічним синдромом : автореф. дис. ... д-ра наук з фіз. виховання і спорту : [спец.] 24.00.03 „Фізична реабілітація” / Одинець Тетяна Євгенівна ; Львів. держ. ун-т фіз. культури. – Львів, 2018. – 40 с.
 26. Одинець Т. Є. Проблема фізичної реабілітації жінок з постмастектомічним синдромом / Одинець Т. Є., Бріскін Ю. А. // Фізична культура, спорт та здоров'я нації : зб. наук. пр. – Вінниця, 2017. – Вип. 3(22). – С. 595–599.
 27. Одинець Т. Організаційна компонента концепції фізичної реабілітації жінок з постмастектомічним синдромом / Т. Одинець, Ю. Бріскін // Фізична

- культура, спорт та здоров'я нації : зб. наук. пр. Вінницьк. держ. пед. ун-ту імені Михайла Коцюбинського. – Вінниця, 2016. – Вип. 20. – С. 540–544.
28. Онкологія / І. Б. Щепотін, В. Л. Ганул, І. О. Клименко [та ін.] ; за ред. проф. І. Б. Щепотіна. – Київ : Книга плюс, 2006. – 496с.
29. Онкологія : підручник для мед. ВНЗ IV р. а. / за ред. Г. В. Бондаря, Ю. В. Думанського, О. Ю. Поповича. – Київ : Медицина, 2013. – 544 с.
30. Реабилитация онкологических больных при функционально-щадящем лечении / под ред. В. И. Чиссова, В. О. Ольшанского, В. И. Борисова. – Москва : [б. и.], 1995. – 250 с.
31. Реабилитация онкологических больных / В. Н. Герасименко, Ю. В. Артюшенко Ю. В., Амирасланов А. Т. [и др.]. – Москва : Медицина, 1988. – 272 с.
32. Шкалы, тесты и опросники в медицинской реабилитации / под ред. А. Н. Беловой, О. Н. Щепетовой. – Москва : Антидор, 2002. – 440 с.
33. Effect of water physical therapy on quality of life in breast cancer survivors / Tetiana Odynets, Yuriy Briskin, Alina Perederiy, Maryan Pityn, Iryna Svistelnik // *Physiother Theory Pract.* – 2018. – N 26(4). – P. 11–16.
34. Effectiveness of individualized physical rehabilitation programs on post-mastectomy pain in breast cancer survivors / Tetiana Odynets, Yuriy Briskin, Oleh Sydorko, Valeria Tyshchenko, Sergiy Putrov // *Physiother Theory Pract.* – 2018. – Vol. 26(3). – P. 1–5.
35. Features of heart rate variability in breast cancer survivors with various types of attitude to the disease / Evgen Prystupa, Tetiana Odynets, Yuriy Briskin, Iryna Svistelnik // *Advances in Rehabilitation=Postępy Rehabilitacji.* – 2018. – Vol. 3. – P. 5–9.

Інформаційні ресурси інтернет

36. Автореферати дисертацій галузі фізичної культури і спорту : анот. бібліогр. покажч. трьома мовами [Електронний ресурс] / уклад. Ірина Свістельник. – Львів : [б. в.], 2015.– Кн. 5 „Фізична реабілітація”. – 77 с. – Режим доступу: http://repository.ldufk.edu.ua/bitstream/34606048/247/1/Fiz_reb.pdf
37. Бас М. А. Проблема фізичної реабілітації у процесі добровільного медичного страхування в Україні [Електронний ресурс] / Бас М. А., Бас О. А. // *Спортивна наука України.* – 2011. – № 7. – С. 85 – 96. – Режим доступу : <http://www.sportscience.org.ua/index.php/Arhiv.html>
38. Козырева О. В. Физическая реабилитация. Лечебная физическая культура. Кинезитерапия : учеб. словарь-справочник / О. В. Козырева, А. А. Иванов. – Москва : Советский спорт, 2010. – 280 с. – Режим доступа: <http://repository.ldufk.edu.ua/bitstream/34606048/17813/1pdf>

39. Одинець Т. Є. Теоретико-методологічні засади фізичної реабілітації жінок з постмастектомічним синдромом : дис. ... д-ра наук з фіз. виховання та спорту : 24.00.03 / Одинець Тетяна Євгенівна. – Львів, 2018. – 527 с. – Режим доступу: <http://repository.ldufk.edu.ua/handle/34606048/11341>
40. Фізична реабілітація в онкології : анот. бібліогр. покажч. трьома мовами [Електронний ресурс] / уклад. Ірина Свістельник. – Львів : [б. в.], 2015. – 31 с. – Режим доступу:
41. Zuther [Joachim E.](#) Lymphedema management: the comprehensive guide for practioners [Electronic resource] / [Joachim E. Zuther](#) // Thieme. – 2005 – P. 270. – Access mode : <http://books.google.com.ua>
42. Wittlinger [G.](#) Textbook of Dr. Vodder's manual lymph drainage [Electronic resource] / [Günther Wittlinger](#), [Hildegard Wittlinger](#) // Thieme. – 2004 – 135 p. – Access mode : <http://books.google.com.ua>.

Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних занять в усній та письмовій формах.

1. Опитування.
2. Перевірка завдань для самостійної роботи.
3. Перевірка матеріалів самопідготовки.
4. Виконання завдань практичних занять.

Форма підсумкового контролю успішності навчання - залік (X семестр – денна форма; X семестр – заочна форма навчання).

Залікові вимоги

1. Назвати відмінності між саркомою та раком.
2. Охарактеризувати класифікацію пухлин за стадіями
3. Охарактеризувати класифікацію пухлин за системою TNM
4. Що таке метастази. Види та шляхи метастазування.
5. Назвати відмінності між доброякісною та злоякісною пухлиною.
6. Методика самообстеження та фізикального обстеження молочних залоз та лімфатичних вузлів
7. Правила та особливості проведення пальпації при само обстеженні молочних залоз
8. Мамографія та УЗД. Принципи проведення на молочних залозах
9. Охарактеризувати патогенетичні форми РМЗ
10. Охарактеризувати різні форми РМЗ
11. Що таке клінічні групи, дати характеристику
12. Симптоми пухлин молочної залози
13. Загальні симптоми пухлин головного мозку
14. Вогнищеві симптоми пухлин головного мозку
15. Вогнищеві симптоми пухлин півкуль головного мозку
16. Будова лімфатичної системи
17. Будова та функції лімфатичного вузла

18. Особливості та принципи руху лімфи
19. Групи лімфатичних вузлів. Функція лімфатичної системи
20. Будова молочної залози
21. Що таке окситоциновий рефлекс.
22. Кровообіг та іннервація молочної залози
23. Аномалії та патології розвитку молочної залози
24. Мастит. Симптоми та профілактика
25. Захворювання молочних залоз, класифікації.
26. Специфічні та неспецифічні захворювання молочних залоз
27. Захворювання молочних залоз у лактуючих
28. Дисгормональні захворювання молочних та грудних залоз
29. Симптоми раку легень
30. Симптоми раку спинного мозку
31. Принципи підбору методів обстеження при діагностиці онкологічних пухлин (локалізація за вибором).
32. Загальні принципи лікування в онкології
33. Види оперативних втручань при пухлинах різної локалізації
34. Особливості хіміотерапії, види, ускладнення
35. Особливості променевої терапії, види, ускладнення.
36. Класифікація післяопераційних ускладнень
37. Післяопераційні ускладнення пов'язані з лімфатичною системою
38. Післяопераційні ускладнення пов'язані з неврологічними порушеннями
39. Лімфостаз, як післяопераційне ускладнення, класифікація та ускладнення від нього
40. Парез плечового нервового сплетіння, основні симптоми та різновиди.
41. Що таке мануальний лімфодренаж, особливості застосування
42. Що таке кінезіологічне тейпування, принципи застосування при лімфодренажі
43. Що таке фізична вправа, особливості використання в онкології
44. Різновиди дихальних вправ, які можна застосовувати онкохворим
45. Бандажування, як специфічний засіб ФТ при лімфостазі
46. Протипоказання до використання бандажування
47. Правила накладання бандажних бинтів
48. Компресійний одяг, показання та протипоказання
49. Пневматична компресія, особливості застосування при лімфостазі
50. Протезування в онкології. Види протезів, особливості реабілітації